*Rama P. Coomaraswamy*

# AZ EGYHÁZ MAGISZTÉRIUMA ÉS KAPCSOLÓDÓ KÉRDÉSEK*

***II. rész***

## EGYÉNI MEGÍTÉLÉS

Mindent számba véve, az embernek vallási kérdésekben valamely tekintélyre kell támaszkodnia. Ez vagy valamiféle tőle független, objektív „tanítói tekintélyből" ered, vagy más esetben egy „benső érzésből", amit egyéni megítélésként lehet leírni. A helyzet az, hogy a modern világban a vallásos meggyőződések – legyen protestáns vagy „modernista katolikus" – alapja uralkodó mértékben az egyéni megítélés, amely egy mindenekfelett álló tekintélyt jelent és bármely pillanatban a leginkább parancsoló egy individuum vagy csoport számára. A II. vatikáni zsinat szerint az ember dignitása olyan, hogy vallási kérdésekben a saját megítélését kell követnie. Egy ilyen elv valódi természeténél fogva az Egyház (és Krisztus) elleni lázadást jelent, hiszen azt hirdeti, hogy az Egyház tanítása erkölcsileg nem kötelező. Úgy tűnik, a II. vatikáni zsinat elfelejtette, az ember szabadsága nem abban rejlik, hogy bármit szabad hinnie, amit akar, hanem abbéli képességében, hogy elfogadja vagy elutasítja Isten tanítását; méltósága nem abban rejlik, hogy úgy cselekszik, mint az istenek (a kígyó hamis ígérete), hanem abban, hogy isteni princípiumokhoz alkalmazkodik.

Az egyéni megítélés mindig az alapított hit némely tanításának elfogadásával és a többi elutasításával kezdődik – s csak idő kérdése, hogy az „új" mikor lesz áldozata ugyanennek az elvnek. Luther saját korában más protestáns szekták tucatjai alakultak, és hozzátehetjük, hogy a II. vatikáni zsinat utáni Egyházban körülbelül ugyanez történt, ami azért kevésbé nyilvánvaló, mert ez az Egyház udvarias módon legitimnek fogadja el – a tradicionális ortodoxián kívül – a legeltérőbb nézeteket. Aquinói Szent Tamás mondta: *„az eretnek úgy jár el, hogy a tetszés szerint szelektált és alakított krisztusi tanítás bizonyos aspektusaira szűkíti le a meggyőződést"* (*Summa* II–II. 1. a. 1). E „válogatás" nyilvánvalóan az egyéni megítélés korlátlan uralma. És mivel a szektákból további szekták lesznek, rövid idő alatt az történik, hogy a vallásban lévő minden igazság és valótlanság magánvélemény kérdé-

* Rama P. Coomaraswamy: *The destruction of the Christian tradition*. 2. jav. kiad. Bloomington, 2006, World Wisdom, 2. fejezet, 22–30. o. A második fejezet első fele a *Magyar Hüperión* 27. számában olvasható. A könyv első fejezete a 25. számban. Így a *Destruction of the Christian tradition* első két fejezete – a második fejezet jegyzeteinek kivételével – megjelent magyar nyelven. További részek magyarul: *Tradíció* évkönyv 1999 (hatodik fejezet, részlet), *Tradíció* évkönyv 2004 (negyedik fejezet). Mindkét utóbbi fordítás a könyv első kiadása alapján készült. *(A szerk.)*

sévé válik, s egy tanítás ugyanannyira lesz jó, mint egy másik elgondolás. Ezenkívül csak idő kérdése, hogy minden doktrinális kérdés irrelevánssá váljon (különben is kik érthetnének egyet valaha ezeket illetően?). Ez után az következik, hogy az erkölcs elveszíti objektív jellegét, és mivel „társadalmi szerződésen" alapul, a társadalmi szükségletekkel összhangban módosulhat. A világmindenség és az igazság kritériumainak középpontja az ember, nem pedig Isten lesz; legfőbb törekvése az, hogy jót tegyen másokkal, társadalmi célja pedig a „fejlődés". A „bűn" ideája arra korlátozódik, ami „sérti" a szomszédot vagy az államot. Mi szükség van Istenre, igazságra, tanításokra, tekintélyre, az Egyházra és az elmúlt korok „üres fecsegéseire", azon korokéra, melyek visszatartották az embert világi „végzetétől"? A modern embertől csupán az kívántatik, legyen „őszinte" és ne zavarja túlságosan a szomszédját. Ha ebben a miliőben sikerül megőriznie egyáltalán valamennyi vallási érzést, azt teljesen „magánügynek" tekintik. Ma azt mondják, az ember „méltósága" – amely tradicionálisan annak volt tudható, hogy *„Isten képmására teremtetett"* – Istentől való függetlenségéből ered. Valójában a kígyó annyira elcsábította már – *„olyanok lesztek, mint az Isten"* –, hogy önmagát nyilvánította saját Istenének. (Amint VI. Pál mondta a holdra szállás alkalmával, *„tisztelet az embernek, […] a ma […] és a föld királyának, a menny hercegének!"*) Saját erkölcse szerint él és egyedül a maga által létrehozott igazságokat fogadja el. (A protestánsokról mondták valaha, hogy *„minden ember a saját pápája"*.) Sátáni megfordítottság következett be, és az ember úgy kiált fel, ahogy a Fényhozó bukott angyal kiáltott egykoron: nem szolgálok – *non serviam* – más mestert magamon kívül.

Mindez természetesen fokozatosan következik be. Figyelemre méltó, hogy minden „reformációs mozgalomban" hasonlóak a minták. Egy vagy két kinyilatkoztatott igazság tagadásával kezdődnek (vagy Kinyilatkoztatásból származó igazságokéval), és végül fokozatosan mindet megtagadják. Hasonlóak az ennek elérésére használt fortélyok is. Majdnem mindegyik reformer azt állítja, hogy *„a Szentlélek inspirálja"* (és ki szállhat vitába a Szentlélekkel?), aztán végül figyelmen kívül hagyja vagy tagadja a létét. Mindegyikük azt állítja, hogy az „őskereszténységhez" tér vissza, ami nem más, mint olyan kereszténység, amilyennek szerintük kezdettől fogva lennie kellett volna. Mindegyikük vagy majdnem mindegyikük azt hangoztatja, hogy a hitet a modern ember szükségleteire alkalmazzák, ami semmi mást nem jelent, mint követőik büszkeségére és arroganciájára való hivatkozást és kísérletet arra, hogy a kereszténységet személyes szükségleteikkel hozzák összhangba. Mindegyikük idézi a Szentírást, de válogatva és a szövegösszefüggésből kiragadva, és soha nem azokat a részeket, amelyek ellentétben állnak újító elképzeléseikkel – ebből következően elutasítják a szent szövegek egyházatyák és szentek általi, hagyományhű interpretációját. Mind igazságot vegyít a tévedésbe, utóbbinak ugyanis nincs vonzereje önmagában. Mindegyikük megtámadja a létrehozott rítusokat, mivel tudják, hogy a *lex orandi* (az imádság módja) tükrözi a *lex credendi*t (a hit módját); amint ez utóbbi megváltozik, az előbbi kényelmetlen helyzetbe hozza őket. Mindegyikük használja a vallás tradicionális terminusait: szeretet, igazság, igazságosság és hit, de más jelentést tulajdonítanak azoknak. És mik ezek a fortélyok, ha nem vallási kérdésekben hozott saját egyéni és személyes ítéleteiknek nyilvánosságba történő bevezetése eszközei? Végül, e reformerek közül egyik sem ért teljesen egyet a másikkal, kivéve abban, hogy elutasítják az alapított katolikus hit „teljességét", tévedés ugyanis „tömérdek" van, igazság pedig egy. Egy középkori író megfogalmazása szerint:

*„keselyűk ők, akik akkor verődnek csak össze, amikor egy holttestből lakomáznak”.*

A hagyományhű Egyház természetesen mindig tartózkodott az egyéni megítélés használatától vallási kérdésekben. Tradicionális nézőpontból az embernek arra kellene törekednie, hogy „helyesen gondolkozzon”, és nem arra, hogy a „saját fejével gondolkozzon”. (Milyen matematikus lenne az, aki saját feje után menve számolna, és úgy vélné, a helyes megoldás a tudatalattiból támadó „érzés” kérdése?) A zsidó atyák a legnagyobb fokú bálványimádásnak tekintették az egyéni megítélést, mert az igazság forrásává magát az egyént és nem Istent tette. Amint arról fentebb szó volt, az ember „szabadsága” nem abban áll, hogy saját maga dönti el, mi helyes és mi helytelen, hanem abbéli szabadságában, hogy a Krisztus és az Egyház által tanított igazságot elfogadja vagy elutasítja. Közismert mondás, hogy az ember ne legyen saját ügyvédje és orvosa, nehogy érzelmei befolyásolják döntésében. Ha fizikális és gazdasági jólétünk irányításában gondunk van arra, hogy megbízható forrásból eredő tanácshoz és útmutatáshoz jussunk, abszurddá válik az, hogy lelkünk egészségét emócióink „szeszélyeinek” tesszük ki. Amint Szókratész mondta: *„A legszörnyűbb dolog, ha az ember önmagát csapja be, mert aki becsapja, nem hagyja el egy pillanatra sem, hanem mindig vele van; nem meglehetősen félelmetes dolog ez?”* (*Kratülosz* 428D) Amikor magunkat tesszük az igazság kritériumává, semmint az Egyházon keresztül beszélő Istent, azzal végül az embert mint embert tesszük a világmindenség centrumává, s minden igazság szubjektívvé és relatívvá válik. Ezért mondta Szent X. Piusz pápa: *„Minden eszközt meg kell ragadnunk és minden tőlünk telhetőt meg kell tennünk azért, hogy teljesen tűnjön el a korunkra oly jellemző feneketlen és alávaló gonoszság – Istennek az emberrel való helyettesítése.” (E supremi apostolatus)*

Természetesen van terület, ahol legitim módon lehet és csakugyan kell használni azt, amit néha – jóllehet tévesen – egyéni megítélésnek neveznek. Ebben az esetben nem protestáns értelemben vett, puszta véleményeknek tekinthető ítéletek születnek, hanem bizonyos objektív ítéletek inkább, amelyek mindazonáltal elfogadhatóak. Arról sem szabad megfeledkezni, hogy némely távolról sem ritkán előforduló esetekben egy magánszemély intellektusa képes olyan ítéletet hozni, amely nem téves, mivel bizonyos határokon belül az emberi *intellektus* tévedhetetlen. Amint Fr. Hickey *Summa philosophiæ scholasticæ* című munkájában leszögezi: *„az intellektus* per se *tévedhetetlen, noha* per accidens *tévedhet”*. Dr. Orestes Brownson megállapítása szerint: *„Az egyéni megítélés (protestáns értelemben) csak olyankor létezik, amikor a bírált kérdések az értelem körén kívül helyezkednek el, és amikor a princípiuma nem az emberiség közös értelme, sem egy katolikus vagy közéleti tekintély, hanem az azt kialakító egyén képzelőereje, szeszélye, előítélete, lelki beállítottsága”*.

***„(…) az Egyház állandó tanítása alapján kimondható, hogy létezik egység, és mindig létezett a valódi Egyházban. Ez az egység akkor is létezik, ha a jelenlegi papi rend többsége eltér az ortodoxiától”.***

Ilyen megítélés például, amit az igazságot kereső ember használ, amikor arra gondol, hogy általa nem teljesen értett kérdésekben helyénvaló útmutatóhoz folyamodni. Ezenkívül a megítélést használja az ember egy adott szituációban alapelvek alkalmazásakor (a katolikusok felfogásában ilyen a lelkiismeret) vagy olyan sajátlagos területeken, amelyekkel kapcsolatban az Egyház még nem szólalt meg, és ahol lehetségesek különböző legitim „teológiai vélemények”. Mindezen szituációkban az egyénen túl ott van a bizonyosság kritériuma, és felhozható olyan bizonyíték is, amelynek mindenki értelmét meg kellene győznie, s bizonyításkor meg

is győz minden átlagos felfogóképességű embert. Miután megállapítottuk a különbséget a puszta vélemény és a megítélés helyes egyéni használata között, hozzátehetjük: belátható, hogy egy efféle megítélést nem lehet princípiumok érvénytelenítésére és kinyilatkoztatott igazságok tagadására használni. (Némelyek állítása, miszerint az abortusz nem sérti a lelkiismeretüket, figyelmen kívül hagyja a tényt, hogy az abortusz ártatlan élet kioltása, és ez mind a természetjog, mind a kinyilatkoztatott igazság értelmében tilos.) Ugyanezen megkülönböztetések világossá teszik, hogy milyen hamis vádolni az Egyházat és a minden idők tanításához és gyakorlatához ragaszkodó hagyományhű katolikusokat, akik elutasítják a hit letéteményével ellenkező újításokat, a protestáns értelemben vett egyéni megítélést. „Lázadóknak" vagy „protestálóknak" címkézni őket azért, mert nem hajlandóak megváltoztatni hitüket, vagy szavakkal való visszaélés, vagy merő képmutatás.

A protestáns értelemben felfogott egyéni megítélés ártalmas a spirituális életre nézve, nemcsak azért, mert tagadja a Kinyilatkoztatás tekintélyét, nemcsak azért, mert lázadással helyettesíti az engedelmességet, hanem azért is, mert az intellekciót is tagadja. Isten intellektussal látott el bennünket, amelynek segítségével meg tudjuk különböztetni az igazat a hamistól, a helyeset a helytelentől. Az ész általában az intellektus „szolgálója", azaz szerepe a premisszákból következtetés vagy beszélgetés útján a következtetésekig történő eljutás. Az igazság nem függ az észtől, hanem annak segítségével válik explicitté. Nem mondjuk semmire, hogy azért igaz, mert logikus, hanem azt mondjuk, hogy logikus, mert igaz. Az észnek azonkívül táplálékra van szüksége, amelyet felülről vagy alulról szerez meg; felülről az intellekcióból és a Kinyilatkoztatásból; alulról az érzésekből és érzéki észleletekből. A modern ember, míg néha használja magasabb rendű „kognitív" képességeit, gyakorlati téren nem ismeri el a létezésüket. Pontosabban, nominalista lévén, semmilyen premisszát nem fogad el felülről, az ész szerepét arra korlátozva, hogy azzal foglalkozzon, ami alulról származik, érzéseiből vagy érzéki észleleteiből. E képletben az ész az emberi képességek csúcsán helyezkedik el (racionalizmus). Ezen alapelvek megcsonkultságából következően minden igazság érzéseken és érzéki észleleteken alapul, ennélfogva relatív. A modern ember *„tudástól elválasztott véleménnyel"* él, ami Platón szavaival *„csúf dolog"*. (*Az állam* 506C) Hasonló támadás érte ugyanekkor az akaratot. Míg a mechanisztikusok és evolucionisták teljes mértékben tagadják a szabad akaratot, az álteológusok egy helytelenül felfogott kegyelem nevében érvénytelenítik. (Mi más a „hit általi igazolás", ha nem „jó cselekedeteink", azon tetteink tagadása, amelyeket „készakarva" hajtunk végre? Kétségtelen, hogy a kegyelem a természetre épül, és olyan mértékben hagy el bennünket, amilyen mértékben nem működünk együtt vele.)

***„Hogyan képes eligazodni ezekben a kérdésekben egy hitét megélni próbáló katolikus? A magisztérium a válasz. Bámulatos, hogy ez a szerv milyen mértékben képes válaszokat adni a tekintetben, hogyan reagáljon, mit tegyen, meddig engedelmeskedjen egy hamis papi rendnek, sőt egy pápa tekintélyét illetően, aki a tanítóhivatal leple alatt eretnekséget hirdet."***

Azok, akik látják, hogy nem tudnak vallási kérdésekre személyes és szubjektív véleményük (vagy más véleménye) alapján választ adni, és akik az igazság objektív és külső forrásai után kutatnak, elkerülhetetlenül különféle „egyházakhoz" kell, hogy forduljanak megoldásért. A különféle, objektív igazság megtalálásának le-

hetőségével kecsegtető „egyházi közösségek" közül csak egy vetette el következetesen az „egyéni megítélést", mint forrást. Csak egy hirdeti, hogy Isten (Krisztuson és az apostolokon keresztül) kinyilatkoztatta az igazságot, és csak egy állítja és képes demonstrálni, hogy e „letéteményt" az apostoli időktől a jelenkorig sértetlenül megőrizte. Ez természetesen az *„egy, szent, katolikus és apostoli anyaszentegyház"*. Liguori Szent Alfonzt idézve:

> „A Katolikus Egyház isteni tanításának elutasítása pontosan az ész és a Kinyilatkoztatás alapjának elutasítása, mert sem az egyik, sem a másik princípiumainak nincs többé szilárd támasza; mindenki kedvére értelmezheti azokat; mindenki olyan igazságot tagadhat, amilyet csak akar. Így hát ismételten kijelentem: az Egyház isteni tanítói tekintélyének és az annak való engedelmesség elutasításával minden tévedést helyeselni fognak, s kötelező lesz megtűrni azokat." (A tridenti zsinatról írt művének függelékéből)

## AZ EGYHÁZ EGYSÉGE

*„Egy az Úr, egy a hit, egy a keresztség"*
Szent Pál (Ef 4,5)

Az Egyház tanítói tekintélye mibenlétének meghatározása után[**] természetének egy másik, benső minőségéről ejthetünk szót: a *tévedhetetlenségről*. Ennek lényege, hogy nem térhet el az eredeti letéteménytől, továbbra is *„egy, szent, katolikus és apostoli Anyaszentegyháznak"* nevezve magát.

Csodálatos, hogy e négy minőség mennyire összetartozik – ha egy elvész, mind elvész. Az Egyház tanított doktrináiban egy. *„Szentnek nevezik, hitében makulátlannak és hibátlannak; Isten kinyilatkoztatott szavával szemben semmilyen tévedést nem tűr meg."* Katolikusnak nevezik, nemcsak azért, mert tanításai kiterjednek térben és időben e világon, hanem azért is, mert a szó „egyetemest" jelent és az általa tanított doktrínák az egész világmindenségben, a mennyben, a földön és a pokolban is igazak. Apostolinak nevezik, mert ugyanazokat a doktrínákat tanítja, amelyeket az apostolok és sértetlenül őrzi az apostoli szukcessziót. Csak a Katolikus Egyház bír ezekkel a minőségekkel, s ebből következik, hogy más egyházak, amelyek egy vagy több tanítását tagadják, semmivel sem tekinthetők jobban Krisztus által alapított Egyháznak, mint amennyire képesek bizonyítani az azzal való „egységüket".

Az egyetlenség vagy „egység" eme Egyház sajátosságaként él, nem azért, mert a hívek elfogadják „a pápával egységben lévő püspököket", hanem mert minden tagja, beleértve a püspököket és a pápát is, a Krisztus által alapított „egy hitet fogadja el", „ugyanazt a keresztáldozatot" alkalmazza és „egy Fő alatt egyesül". A papi rend nem kívánhat *bármilyen* hívek által elfogadott hitet tanítani, nem akarhat *akármilyen* általa létrehozott rítust gyakorolni, úgy a laikusok, mint a papi rend (akik remélhetőleg szintén a hívők közé sorolandók) Krisztus és az apostolok által alapított tanításokat és rítusokat fogadják el. Az egység fogalma nem korlátozódik az élőkre sem, mert a dolgok természeténél fogva egyetértésben kell lenni mindazokkal a katoli-

[**] Összhangban a szerzővel, a jelen fejezet első részénél, a 27. számban már megjegyeztük, hogy a magisztérium sokkal inkább az Egyház tanítói hivatása, tekintélye és funkciója, mint egy konkrét hivatal (noha vannak intézményei). Vö. *Magyar Hüperión* 10. évf. 1. sz. 102–106. o. Amikor a szerző alább majd „szervként" említi a magisztériumot, organikus egyházi részként kell érteni, nem intézményi szervként. *(A szerk.)*

kusokkal, akik előttünk éltek, Krisztus idejétől fogva, a szenvedő Egyházban (purgatórium) és a győzedelmes Egyházban (menny) lévő katolikusokkal.

A jelenlegi papi rend újra és újra azt hangoztatja, hogy az Egyház elveszítette „egységét", és a keresztények közötti felosztások olyan skandalumot képeznek, amit orvosolni kell. A II. vatikáni zsinat ökumenizmusról szóló dokumentumának latin nyelvű címe *Unitatis redintegratio*, vagyis „Az egység helyreállítása". XXIII. János pápa megalapította a Keresztény Egységet Elősegítő Titkári Hivatalt és meghatározta, hogy az *Egység* a jelszó, nem az *Újraegyesítés*. Egy új „egység" annak kimondásával állítható helyre, hogy minden keresztséget elfogadó keresztény testület az igazi Egyház része. Hasonló módon a II. vatikáni zsinat dokumentumai azt állítják, hogy a Krisztus által alapított Egyház a Katolikus Egyházból *ered*, semmint azt, hogy az *maga* az Egyház. A zsinat utáni „püspökök" egész angol testülete nemrég nyilvánosan kijelentette egy hivatalos közleményben az Egyház mibenlétére vonatkozólag, hogy a Katolikus Egyház Krisztus Egyházát speciális módon foglalja magában, de e megállapítás *„nem jelenti azt, hogy más keresztény testületek ne tartoznának Krisztus Egyházához"*. Kimondták továbbá, hogy a Krisztus által alapított Egyház az anglikán egyházból is ered. Egy anglikán „püspök" találó választ adott: *„Az ökumenikus színtérről pontosan az a gondolat tűnt el, hogy Krisztus Egyháza azonos a Római Katolikus Egyházzal. Helyette azt látjuk, hogy Krisztus Egyháza felöleli az összes keresztény egyházat, jóllehet nem ugyanolyan módon."* Ha ilyen állapotban van az angol papi rend, világos, hogy az ember kedvéért hátat fordított a hit egységének. És mit mondjunk Rómáról, amely soha nem utasította rendre őket?

***„A teológiai erények nélküli engedelmesség abszurditás, mivel mindig lehetséges egy hamis tekintélynek, magának a sátánnak való engedelmesség is."***

Az efféle nézettel szemben és az Egyház állandó tanítása alapján kimondható, hogy létezik egység, és mindig létezett a valódi Egyházban. Ez az egység akkor is létezik, ha a jelenlegi papi rend többsége eltér az ortodoxiától – csakugyan hit kérdése, hogy előállt ez a helyzet. Bizonyságul szolgál erre a Szentszék *de fide* kijelentése 1865. november 8-án:

> „Az Egyház egysége abszolút és oszthatatlan, az Egyház soha el nem veszítette egységét, rövid időre sem, és soha nem vesztheti el."

Amennyiben az új Egyház azt állítja, hogy híján van az egységnek, ezzel azt is mondja, hogy a pápa és a vele egységben lévő püspökök eltértek az ortodoxiától, ennélfogva elveszítették a tanítói tekintély egészét. Az, hogy a modern „katolikusok" nagy többsége egyetért e megtévelyedett papi renddel, nem növeli a tekintélyét. A papi rend tagjainak személyes véleményéből nem áll össze a „hit letéteménye", inkább olyan „letéteményt" képez, mely a papi rend számára *raison d'être* (észok) lesz. *„Az egyház kötelessége, hogy (…) Krisztus tanítói feladatát ellássa, nem az, hogy új kinyilatkoztatásokat hozzon létre, hanem hogy a tévedéstől megóvja a hit letéteményét, hitelesen és irányadóan hirdesse és magyarázza Jézus Krisztus evangéliumát."* (Canon George Smith: *The teaching of the Catholic church*) Amint a Szentszék leszögezi: *„A Látható Vezető elsősége isteni létesítésű, és arra rendeltetett, hogy megteremtse és megőrizze mind a hit, mind a gyülekezet egységét."* (Henry Manning: *Miscellanies. Independence of the Holy See*) A tekintély a hit megvédése érdekében van, és nem fordítva. A zsinat utáni attitűd dacára sem lesz érdektelen felidézni az anglikán vallásra áttért Henry Manning kijelentését:

„Az egység a mi szemünkben nagyon értékes adomány, amelynél csak az igazság értékesebb. (…) Kész vagyunk különvált testvéreink újraegyesülését szinte bármi áron megváltani, a természetfeletti rendből egy szemernyit fel nem áldozva az egységnek és hitnek. (…) Csak olyan feltétellel tudjuk felajánlani az egységet, amellyel mi is a részesei vagyunk – Isten Egyháza élő és örökérvényű szavának való feltétlen engedelmességgel. (…) Nem vall irgalmasságra akadályt gördíteni azok útjába, akik az egységet óhajtják. De van, ami az egységnél is magasabb rendű, a hit.

Nem lehetséges egység, csak az igazságon keresztül. Először az igazság, azután az egység; e sorrend felcserélése az isteni művelet felforgatását jelenti. Bábel egysége felfordulásban végződött.

(…) Az anglikán, az ortodox és a katolikus Egyház bármilyen elképzelhető módon történő egyesítése csakis a gondolatok és szándékok bábeli zűrzavarában végződhet. Az egyesülés nem egység. (…) Egyedül az igazság teremt egységet. Az igazság egysége teremtette meg az egyetemességét. A hit katolikus, és nemcsak azért, mert elterjedt a világon, hanem azért is, mert mindenütt a világon egy és ugyanaz. A hit egysége azt jelenti, hogy mindenhol (és mindenkor) ugyanaz." (Uo.)

John Milner angol püspök mondta a tizenkilencedik századi anglo-katolikus ökumenikus mozgalomról:

„Amennyiben egyesülnénk az egyetemes Egyházzal, az különválna tőlünk."

Ha tehát az *„egy, szent, katolikus és apostoli anyaszentegyházban"* való hitről beszélünk, a kifejezést *„ugyanabban az értelemben és ugyanabban a szellemben"* kell felfognunk, amelyben az Egyház mindig is felfogta. *„Egyetlen Egyház létezik csak, amely hagyománya által az apostoli időkig nyúlik vissza. (…) Csak egyetlen ősi, katolikus Egyházat ismerünk el, amely mibenléte, alapelvei és kiválósága tekintetében egy, és amely egyazon hit egységében gyűjti össze gyermekeit"* (Alexandriai Szent Kelemen). *„Ez az Egyház által kapott hit; és bár az egész világmindenségben szétterjed, úgy vigyáz e drága kincsre, mintha csak egyetlen házat lakna be; a hitágazatokat tökéletes összhangban vallja, mintha egy lelke és egy szíve lenne. Íme, ez az, amit tanít, ez az, amit hirdet, ez az, amit a hagyomány által továbbad, mintha egy szája lenne és egy nyelve"* (Szent Iréneusz). *„Amit ők (az egyházatyák) hisznek, azt hiszem; fenntartom véleményüket; amit tanítottak, én is tanítom; amit hirdettek, azt hirdetem"* (Szent Ágoston). Ezen alapelveket szem előtt tartva fogjuk megvizsgálni a következő fejezetben az Egyház tanításainak és gyakorlatainak forrásait.

## JELENLEGI VISZONYOK

Kevesen tagadnák, hogy az Egyházon belül jelenleg uralkodó viszonyok súlyos zűrzavarként írhatók le. Nincs két pap, két püspök, aki ugyanazt tanítaná és mindenféle eltérés megengedett a liturgiák vonatkozásában. Hogyan képes eligazodni ezekben a kérdésekben egy hitét megélni próbáló katolikus? A magisztérium a válasz. Bámulatos, hogy e szerv milyen mértékben képes válaszokat adni a tekintetben, hogyan reagáljon, mit tegyen, meddig engedelmeskedjen egy hamis papi rendnek, sőt egy pápa tekintélyének, aki a tanítóhivatal leple alatt hivatalosan eretnekséget hirdet.

Természetesen vitatható, mi része a rendes magisztériumnak és mi nem. Az I. vatikáni zsinat által megfogalmazott kritériumok azok, amelyek valóban segítségünkre lesznek. Nem

tagadhatjuk viszont a *de fide* tanítást, miszerint a rendes magisztérium éppoly tévedhetetlen, mint a rendkívüli magisztérium.

A lehető legnagyobb tévedés a magisztérium totális tekintélyének tagadása (emlékezvén arra, hogy csak egyetlen, önmagát különféleképpen megnyilvánító magisztérium létezik). Aki ezt teszi, hátat fordít az igazságnak és protestáns lesz. Szó esett arról, hogy megfogalmazhatók teológiai vélemények, de a magisztériumot vizsgálva szinte semmi lényeges dolog nincs, amelylyel kapcsolatban teológiai vélemény szükséges. Akik azt állítanák, hogy a rendes magisztérium tévedhet, báránybőrbe bújt farkasok. Amennyiben ez a helyzet, akkor mindannyiunknak szuperteológusokká kell válnunk, hogy alaposan megvizsgálhassuk, mi igaz és mi hamis az Egyház tanításának mintegy 95%-át illetően. Ez az attitűd teszi lehetővé, hogy az ember elutasítson mindent, amit ő személy szerint nem helyesel és ugyanakkor lehetővé teszi valamennyi lehetséges tévedés elfogadtatását. Ez sátáni ajánlat.

S mindez jól rávilágít az Egyházon belül jelenleg uralkodó viszonyokra. Látható, hogy a II. vatikáni zsinat a magisztériális tévedhetetlenség leple alatt egy sereg olyan elgondolást tanít, amely szöges ellentétben áll azzal, amit az Egyház minden korban igazként tanított. Ha az ember elfogadja a II. vatikáni zsinat tanítását és a mise azon meghatározását, melyet a *Novus Ordo Missæ* „Általános instrukciója" hirdet – amit a zsinat utáni „pápák" tekintélyét elfogadóknak mind meg kell tenni –, az ember kénytelen megtagadni korábban tanított igazságokat, ami egyenlő a katolikus hit akkénti tagadásával, ahogy az mindig is létezett. Másként megfogalmazva, a katolikusok ma kénytelenek két különböző magisztérium között választani. E helyzetet annak bizonygatásával próbálják elkendőzni, miszerint a magisztérium élő volta figyelembe veszi a fejlődést, a haladást vagy a II. vatikáni zsinat által szintén felkarolt koncepciót, a doktrína evolúcióját. Amint VI. Pál mondta: „*Ha a világ fejlődik, miért ne kellene a vallásnak is fejlődnie?*" Nos, bizonyos alapelvek világosak. Fejlődhetünk, elmélyíthetjük megértésünket a magisztérium tekintetében, de maga a magisztérium nem változhat a fejlődés eufemizmusának nyomására. Ennek oka, hogy az igazság nem változhat. Egy másik következésképpeni princípium, hogy ami egyszer magiszteriális tanításnak nyilváníttatott, az elsőbbséget élvez bármilyen változással szemben. Az ellentétpár két tagja nem lehet egyszerre igaz. Ebből következik, hogy nem távolítható el a magisztériumból az, ami magiszteriális.

Ezt ismét a magisztérium erősíti meg:

> „Az Anyaszentegyház szent dogmáinak értelmét kijelentésük után folyamatosan őrizni kell; soha szemernyit nem lehet feladni a jelentésből a mélyebb értés megtévesztő örve alatt (*Can.* 3). Következésképpen (…) növekedjen és erősödjön, úgy az individuumok, mint mindenki, úgy az egyes ember, mint az egész Egyház megértése, tudása, bölcsessége korok és évszázadok múlásával; de kizárólag a saját nemében, vagyis ugyanaz a dogma, ugyanabban a jelentésben és ugyanabban az értelemben." (Denzinger 1800)

Van tehát az „autentikusnak" nevezhető magisztérium, ahogy XII. Piusz pápa haláláig létezett, és egy második, XXIII. János regnálása folyamán alapított és követői által kifejlesztett magisztérium, amely abban a törekvésben gyökerezik, hogy az Egyház kerüljön összhangba a modern világgal. Eltekintve korábbi szabadkőműves kapcsolataitól, Roncalli első intézkedésként, miután elvállalta a pápai szerepet, törölte a „hűtlen zsidók" áttéréséért való imádságokat a nagypénteki istentiszteletből. (Nyilvánvalóan voltak hűtlen és nem hűtlen zsidók, mint ahogy

vannak hűtlen és nem hűtlen katolikusok. Ki mondaná, hogy Nikodémusz vagy Simeon hűtlen volt? Ki mondaná, hogy Simon mágus nem volt hűtlen?) E látszólag egyszerű intézkedés, egy hamis jóindulat leple alatt, részéről a *non serviam* elvének deklarálása volt. Ez volt az első lépés egy új, hamis ökumenizmus felé, ami a zsinat utáni egyház vezérmotívuma, és amit egy sereg más doktrinális változás követett.

A katolikusok számára gyakran homályos a „hit" fogalma. A hitnek – Szent Tamás magyarázata szerint – két aspektusa van. Van objektív oldala, amely Krisztus és az apostolok tanítására utal, és a magisztérium foglalja magában, abban nyer kifejeződést (és ez „adomány"), s van szubjektív oldala, amely a mi hozzájárulásunk az erre vonatkozó tanításokhoz. Ily módon amikor azt állítjuk, hogy katolikus hitünk van, elengedhetetlen a magisztériumhoz való teljes mértékű hozzájárulásunk, beleértve azon részeket is, amelyekkel esetleg nem vagyunk egészen tisztában. Ugyanez igaz azokra is, akik a zsinat utáni álmagisztériumot követik. Közülünk azoknak, akik az igaz Kinyilatkoztatásban hisznek és azon igyekeznek, hogy képesek legyenek Szent Pállal mondani, *„élek többé nem én, hanem a Krisztus él bennem"*, feltétlenül ragaszkodniuk kell az autentikus magisztériumhoz, amelyet Tőle kaptunk, aki *„az Út, az Igazság és az Élet"*. Azok, akik elrejtőznek a jelenlegi zűrzavar mögé, a tanításbéli fejlődés siboletjei vagy a pápáknak való engedelmesség és így tovább mögé, lényegében visszautasítják a választást, s azt kockáztatják, hogy a „langyosok" közé soroltatnak, akik kivettetnek az Ő szájából. (A felelősség mértéke nagyban eltér a körülményektől, de világos, hogy nagyobb felelősség terheli a „hitletéteményt" megőrizni és tanítani hivatott papi rendet, mint a laikusokat.) Az autentikus magisztériumhoz ragaszkodók azért nevezik magukat „hagyományhűnek", mert a tradíció az, amit „továbbadnak". A zsinat utáni álmagisztérium követőinek nincs joguk ezt a szót használni. A hitet „érzésként" felfogni modernista félrevezetés, mivel érzéseink a tudatalattihoz kötődnek, és nem az igazsághoz. Az érzések önmagukban se nem jók, se nem rosszak. Ha összhangban vannak az igazsággal, természetesen jók.

***„(…) a zsinat utáni intézmény megsértette a szentségek minden lehetséges eszközzel való megvédésére törekvő magiszteriális struktúrát. Gondoljunk a tradicionális misére. Ezt a rítust védte a* Quo primum *kezdetű pápai bulla, amely kimondja, hogy egyetlen papnak sem lehet megtiltani ezen mise celebrálását, és hogy a hívők számára mindig elérhetőnek kell lennie."***

Mondhatjuk, hogy a hit objektív oldala tulajdonképpen megfelel az autentikus magisztériumnak. Aquinói Szent Tamás tanításának értelmében a hit (vagyis az autentikus magisztérium) *„elsőrangú a spirituális életben, mivel a lélek egyedül a hit által van összekötve Istennel, és ami összeköti Istennel, ad életet a léleknek, ez pedig a hit. Isten nem nyitott számunkra más utat az örök boldogsághoz, csak a hit útját. (…) Aki a kontempláció szintjére emeltetett, ne tekintse a hitet alsóbbrendűnek a rendkívüli adományához képest. Minél tisztább és átfogóbb, amit szemlél, a hite annál erősebb lesz."* Amint Sziénai Szent Katalin mondta: *„A prófécia adományának igaz volta egyedül a hit fényénél ismerhető fel."*

Ez elvezet bennünket az ortodoxia kérdéséhez, amely *„hamisítatlan tanítás és igaz hit"*. Az eretnekségnek csak a fentebb említett, Krisztussal és magisztériumával való egyetértés szükségességének fényében van jelentése és persze veszélye. A tévedés magiszteriális elítélése ezért követeli mindig a hozzájárulásunkat. Itt jegyez-

zük meg, hogy a zsinatutáni Egyház már nem él a tiltott könyvek jegyzékével és deklaráltan nem hajlandó elítélni a legotrombább tévedést sem. I. János Pál „pápa" nyilvánosan kijelentette, hogy a régi Egyházban *„csak a hitnek volt jogosultsága, de már tudjuk, hogy a tévedésnek is van létjogosultsága"*. Azonban újra körültekintőnek kell lennünk. Az igazi Egyház kétféle eretnekséget különböztet meg, beszél a lehetőségről, hogy tévedhetünk valamilyen magiszteriális pont tekintetében, ez a „tárgyi" eretnekség (valamilyen „tárgy" tekintetében tévedünk), szemben a „formai" eretnekséggel. Az Egyház felkér egy „kompetens tekintélyt", hogy mutasson rá a kérdéses egyén tárgyi tévedésére, amely utóbbi hat hónapot kap a téma tanulmányozására és az önkorrekcióra. Amennyiben hat hónap elteltével nem történik korrekció, a „megátalkodottság" attitűdjével súlyosbodik a tévedés, és általában legalább tanítói feladatától megfosztja az egyént. Ez nem *„gondolatrendőrség"*, hanem felelős emberek helyes gondolkozásához való ragaszkodás. *„Annak okáért az az indúlat legyen bennetek, mely volt a Krisztus Jézusban is"*. (Fil 2,5)

Mindez jól rávilágít a katolikusok dilemmájára a zsinat utáni korszakban, ahol nem segít semmiféle racionális megfontolás. A sodródni nem kívánó katolikusok kénytelenek választani. Hogy kellő rálátásunk legyen az állásfoglalás szükségességére, csak azt a kérdést kell feltenni, vajon hány katolikus kezelné az értékállományát vizsgálódás és döntések nélkül? *„A világ, a test és az ördög"* táplálta látszólagos zűrzavar dacára az Anyaszentegyház ellátott bennünket minden, a helyes választáshoz szükséges kritériummal. Az efféle döntések okai e könyv más részeiben tovább körvonalazódnak.

További pont: akik a magisztérium és a hívek között nyilvánítják ki nézeteiket, lényegében egy kultuszt űznek a szó pejoratív értelmében. Ilyenformán mind a zsinatutáni Egyház, mind az olyan szervezetek, mint a X. Piusz Testvérület (a tekintéllyel bíró pápákkal szembeni engedetlenség támogatása, ahogy ők értik), ebből a szempontból „kultuszok", nem pedig katolikusok.

***„A világmindenség és az igazság kritériumainak középpontja az ember, nem pedig Isten lesz; legfőbb törekvése az, hogy jót tegyen másokkal, társadalmi célja pedig a »fejlődés«. A »bűn« ideája arra korlátozódik, ami »sérti« a szomszédot vagy az államot. Mi szükség van Istenre, igazságra, tanításokra, tekintélyre, az Egyházra és az elmúlt korok »üres fecsegéseire«, azon korokéra, melyek visszatartották az embert világi »végzetétől«? A modern embertől csupán az kívántatik, legyen »őszinte« és ne zavarja túlságosan a szomszédját. Ha ebben a miliőben sikerül megőriznie egyáltalán valamennyi vallási érzést, azt teljesen »magánügynek« tekintik."***

Mindezek felvetik az engedelmesség kérdését. Nos, az engedelmesség morális erény. A hit, a remény és a szeretet teológiai erények és magasabb rendűek. A teológiai erények nélküli engedelmesség abszurditás, mivel mindig lehetséges egy hamis tekintélynek, magának a sátánnak való engedelmesség is. A hit, a remény és a szeretet az engedelmesség voltaképpeni tárgyai – ezeket általában az egyházi papi rend közvetíti, de végül is Őbenne rejlenek, aki az Igazság, az Út és az Élet. Mármost ez az Igazság, Út és Élet felette áll mindannak, amit Ő tanított és tanít, amit a magisztérium foglal magában – megint csak úgy a rendes, mint a rendkívüli magisztérium. Ebből következően a teljes magisztériumnak tartozunk engedelmességgel (vagy ahogy az Egyház nevezi, *„értelmi belátással"*). Csakis ezt megtéve érthetünk egyet Krisztussal. Ha Krisztus által akarunk megkeresztelkedni, Krisztus által eltemettetni,

Krisztus által feltámadni, akkor Krisztussal kell egyetértenünk.

## SZENTSÉGI KONZEKVENCIÁK

Az autentikus magisztérium egyik legfontosabb feladata a szentségi integritás oltalmazása. A híveknek teljes joguk van a szentségekhez, minthogy azokat Istentől kaptuk a kegyelem átadásának „hordozójaként". Nos, a zsinat utáni intézmény megsértette a szentségek minden lehetséges eszközzel való megvédésére törekvő magiszteriális struktúrát. Gondoljunk a tradicionális misére. Ezt a rítust védte a *Quo primum* kezdetű pápai bulla, amely kimondja, hogy egyetlen papnak sem lehet megtiltani ezen mise celebrálását, és hogy a hívők számára mindig elérhetőnek kell lennie. Továbbá V. Szent Piusztól kezdve (aki kihirdette) XXIII. Jánosig minden pápa újra megerősítette ezt a pápai bullát. Ma egy tiltott mise. Az új Egyház e tényt az úgynevezett „*indultum*" mise, az énekes *Novus Ordo* engedélyezésével próbálja meg elleplezni. Ehhez hasonlóan látszólag tradicionális papok szervezeteit – amilyen például a Szent Péter Társaság – hozzák létre, de olyan püspökök szentelik „pappá" őket, akik maguk az új és majdnem biztosan érvénytelen zsinat utáni rítus szerint „felszenteltek", ennélfogva papszentelésre sincsenek felhatalmazva. Továbbá a *Novus Ordo Missæ* elfogadása mellett kötelezik el magukat. Ám továbbra is tény, hogy Minden Idők Miséje tiltott, és ha valaki kételkedik ebben, keressen csak fel egy zsinat utáni „püspököt" azzal, hogy ezt szeretné követni. Mármost e rítus nemcsak tiltott, hanem hamis mise váltotta fel, melyben a Magától Krisztustól kapott „*megszentelés szavait*" (már nem így nevezik) megváltoztatták. Tekintetbe véve, hogy – a Szentírás szavaival – „*hatalmakról és fejedelemségekről*" van szó, a zsinat utáni intézmény eme eljárását diabolikusnak kell nevezni. Hasonló módon az összes papságtól függő szentség, különösen a püspöki megszentelés szentsége legalábbis kétségessé vált, ha nem is semmisítették meg teljesen.

Több fent tárgyalt kérdésre kitűnő példát szolgáltat E. Sylvester Berry: „*Protestáns tanítás szerint minden ember szabadon imádhatja »Istent, a saját lelkiismeretének parancsa szerint«. A doktrínát ma széles körben »lelkiismereti szabadságként« vagy »szabad vallásgyakorlásként« hirdetik. Egyszerűen annyit jelent, hogy minden ember nemcsak szabadon, a Szentírás saját értelmezése szerint hihet, hanem Istent a saját tetszése szerint imádhatja. Ez vagy tagadása annak, hogy Urunk alapította az imádás határozott formáját az* Újszövetségben, *vagy amelletti kiállás, hogy nem tudhatjuk biztosan, mi az, hiszen bizonyára egy keresztény sem hinné – amennyiben elismeri, hogy Krisztus az imádás meghatározott formáját alapította a követői számára –, hogy saját kedve szerint, szabadon imádhat.*"

## NÉHÁNY SZÓ A LELKIISMERET ALKALMAZÁSÁRÓL

Sokan úgy vélik, hogy a jelenlegi körülmények közötti viselkedésükre vonatkozó döntésüket a lelkiismeretükre hallgatva hozzák meg. A katolikusoknak pontosan kellene érteniük, mit jelent ez, és ismét a magisztérium az, amely magyarázatul szolgál. A katolikus ember lelkiismerete nem egy „*csendes kis hang*", mint ahogy Newman és a protestánsok hiszik. Egy teológiai és metafizikai tanítás szerint a *szündereszisz* (a bennünk lévő isteni szikra) nem tévedhet, a lelkiismeret azonban igen. Lelkiismeretünket túlságosan könnyen befolyásolják emócióink és szenvedélyeink, az a miliő, amelyben élünk, nem is szólva az eredendő bűn hatásairól. A katolikus számára a lelkiismeret Isten – magisztériumból ismert – törvényeinek adott körülményekre való alkalmazásának képessége, olyan körülmények-

re, amelyekre vonatkozóan az Egyház nem szolgál világos útmutatással. Az ember nem hajthat végre abortuszt, mert lelkiismerete „megengedi" számára a megtételét. Arra sem használható a lelkiismeret, hogy az ember „két rossz közül a kisebbik rosszat" válassza, amikor mindkettő ellenkezik Isten törvényeivel. Az ember természetesen felelős azért, hogy megfelelően formált lelkiismerete legyen, azaz ismerje Isten törvényeit (élete stációinak részeként), ahogy azokat az Egyház hirdeti, és azt, hogy mire vonatkoznak. Az Egyház azonban képtelen lenne minden elgondolható szituációra pontos részleteket megfogalmazni. Ezért van, hogy Urunk lelkiismerettel lát el bennünket, amely lehetővé teszi, hogy az általunk ismert törvényeket sajátlagos körülményekre alkalmazzuk. Ahol ilyen alkalmazás kapcsán kétség merül fel, az Egyház azt javasolja, hogy az ember egy kompetens (és ortodox) gyóntatópappal konzultáljon.

***„(…) a II. vatikáni zsinat a magiszteriális tévedhetetlenég leple alatt sereg olyan elgondolást tanít, amely szöges ellentétben áll azzal, amit az Egyház minden korban igazként tanított."***

Az elmondottak alapján teljesen világos, hogy az ember nem utasíthatja el az Egyház autentikus magisztériumát a lelkiismeret címén. A magisztérium, a „hit közvetlen szabálya", valójában Isten ember számára szánt törvénye. Az igazság ez, és az igazság nyilvánvalóan nem tagadható a lelkiismeret okán.

Vészterhes gondolat, hogy Isten szeretete megvéd bennünket lázadásunk következményeitől. A szeretet kölcsönös viszony, s amint Szalézi Szent Ferenc tanít bennünket a *Theotimus*ban (*Az isteni szeretet könyve*), három aspektusa van: az isteni tökéletességben való öröm szeretete; a jótékonyság szeretete, amellyel dicsérni akarjuk az Urat, szolgálni Őt és dicsőségéért munkálkodni; és a magunk alávetésének szeretete, mellyel elfogadjuk mindazt, amit Isten akar és elvár tőlünk, a szeretet, amelynek beteljesülése a magunk teljes átadása Istennek.

Mindent számba véve az Egyház nem hagy bennünket magunkra. Mindennel ellát bennünket, hogy jelen körülmények között katolikusok lehessünk. Akik azzal érvelnének, hogy a zsinat utáni „pápák" heterodox tanításainak elvetése az Egyház kifogásolhatatlanságának tagadásához vezet, egyszerűen nem gondolták végig az egészet. Pontosan fordítva van. Amennyiben az ember elfogadja elvetésüket, azzal kinyilvánítja, hogy valójában a zsinat utáni Egyház tért el a hittől, mivel megváltoztatta tanításait és gyakorlatait, ami a hittagadás lényege. Ugyanez mondható a lázadásról. A Krisztus tanítását megváltoztatók (és a változtatásokat tudatosan elfogadók) azok, akik lázadnak. Ezzel ellentétben, akik hűségesen tartják magukat a hagyományokhoz és nem voltak hajlandók megváltoztatni hitüket, igazolták, hogy az Egyház, az általa képviselt igazsághoz hasonlóan, soha nem volt és nem is lehet hittagadó. A pokol kapui sem vesznek diadalmat az igazságon.

Van út visszafelé. A paradigma a tékozló fiú példázatában található. Miután kikértük örökségünket és elhagytuk otthonunkat, sokunk végül a modernizmus csupán disznóknak való moslékával táplálkozik. Magunkhoz térve ráébredtünk, hogy haza kell térnünk Atyánk ölelő keblére. Azután visszakaphatjuk a *„hízott bárányt"*, aki *„megöletett, mégis él"* – a bárányt, aki nem más, mint maga Krisztus. Közülünk azoknak, akik – bármilyen okból kifolyólag – elhagyták az Anyaszentegyházban lévő tradicionális otthonunkat, dönteniük kell.

Végül is mindnyájunknak választanunk kell Barabás és Krisztus között!

*Ford. Bencze Tamás*